

Toteutunut avustuksen käyttöaika**08.02.2020-31.1.2021****Väliraportti****Tavoitteet**

Lasten ja nuorten ääni Keski-Suomessa hanke toteuttaa nuorisolain tavoitteita monin tavoin, edistäen lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Se vie eteenpäin valtakunnallista nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaa 2020-2023 tukien ja lisäten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunta- ja maakuntatasolla.

Tavoitteena on vaikuttaa kolmella tasolla:

1. **YHTEISKUNNAN RAKENTEET:** lisätä lasten ja nuorten äänen kuulumista ja osallisuutta kunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon laajasti a) edustuksellisia kanavia hyödyntäen b) nuorten ja päättäjien vuoropuhelua lisäten c) uusia, laaja-alaisia osallistumiskanavia kehittäen
2. **YHTEISÖJEN TOIMINTA:** kehittää lasten ja nuorten kanssa töitä tekevien henkilöiden osaamista liittyen lasten ja nuorten vaikuttamiseen sekä kehittää kuntien (ja koulujen) toimintakulttuuria nuorten vaikuttamista ja toimijuutta vahvistavaksi
3. **NUORET VAIKUTTAJINA JA TOIMIJOINA:** innostaa lapsia ja nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan, lisätä heidän valmiuksiaan toimia eri tehtävissä ja toisten innostajina sekä opettaa lapsille ja nuorille vaikuttamiseen liittyviä taitoja, antaa heille lisää tietoja oikeuksistaan ja asioista, joihin vaikuttaa

Toiminnan kuvaus

Kokonaisuudessaan kolmivuotiseksi suunnitellun hankkeen toisen kauden toiminnot päätettiin kauden aluksi keskittää ensisijaisesti nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen edistämiseen. Hankeavustuksen ollessa reilusti haettua pienempi, jätettiin lasten vaikuttamisen edistäminen pienempään rooliin. Myös keväällä alkaneet koronatilanteesta johtuneet rajoitukset pistivät suunnitelmat jatkuvasti uusiksi, mutta kaikella - osin jopa kokeilukulttuurin hengessä - toteutetulla toiminnalla pyrittiin edistämään hankkeen tavoitteita.

Toimintaa toteutettiin mm. järjestämällä vaikuttamiseen innostava nuorten tapahtuma, sparraamalla kuntien nuorisovaltuustoja sekä tukemalla ja kouluttamalla nuorten kanssa työskenteleviä. Lisäksi vuoden aikana luotiin uusia toimintamalleja nuorten kuulemiseksi, joita voidaan toteuttaa myös etätoteutuksena. Osa toisen kauden (alkuvuosi 2020) hankesuunnitelman toiminnoista on raportoitu ensimmäisen kauden toimintoina.

Vaikuttamistehtävissä toimivien nuorten osaamisen ja valmiuksien vahvistaminen

Nuorten valmiuksia toimia vaikuttajatehtävissä on tarkoituksena tukea mm. toteuttamalla koulutuksia sekä verkostotapaamisia nuorisovaltuutetuille sekä oppilas- ja opiskelijakunnan edustajille. Koronarajoitusten vuoksi syksyille suunniteltu Syysstartti jouduttiin kuitenkin perumaan ja tilalle suunniteltiin kolmiosainen etätoteutettava Starttisetti. Etätoteutettavat koulutukset eivät kuitenkaan herättäneet syksyllä kiinnostusta.

Nuorisovaltuustoille oli tarkoituksen järjestää vuoden 2021 alussa, vuosien 2019 ja 2020 tapaan koulutuksellinen verkostoleiri, mutta tämänkin suunnittelu keskeytettiin syksyllä kun todettiin ettei rajoitusten vuoksi leiriä pystytä järjestämään. Tilalle kehitettiin etätoteutettava Vaikuta!-ilta, joka on tarkoituksena toteuttaa kolmannen hankekauden alussa.

Kuntakohtaista tukea nuorisovaltuustoille annettiin tarpeen mukaan. Joutsassa nuorisovaltuuston kanssa suunniteltiin mm Vaikuta!-teemapäivän toteutusta, joka kuitenkin siirrettiin koronarajoitusten vuoksi tuonnemmaksi. Äänekoskella koulutettiin ja tuettiin POKE:n kasvatusalan opiskelijoita ja opiskelijakuntaa järjestämään Vaikuta!-teemapäivä muille opiskelijoille.

Vaikuttajaryhmien tukena toimivien ohjaajien sekä muiden nuorten osallisuutta sekä vaikuttamista mahdollistavien aikuisten tuki ja koulutus

Nuorisovaltuustojen ohjaajille viestitään säännöllisesti sähköpostitse sekä whatsapp-ryhmän kautta. Kuntakohtaista tukea tarjottiin ja annettiin aina pyydettyä. Verkostotapaamisten tarve on selkeästi vähentynyt aluekoordinaattorin aloittaessa nuorisotyön tapaamisten koordinointi. Useat ohjaajat toimivat myös muussa nuorisotyön roolissa kuin nuorisovaltuuston ohjaajana. Hankekauden lopussa toteutettiin kuitenkin yksi etätapaaminen, jossa kuulumisia vaihdettiin pelkästään nuorisovaltuustojen näkökulmasta ja näitä matalan kynnyksen vertaistapaamisia tullaan jatkamaan muutaman kuukauden välein.

Suunnitelmissa oli syksyille kolmen maakunnan (Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi) yhteinen koulutuksellinen tapaaminen nuorisovaltuustoja ohjaaville aikuisille. Laajempi yhteistyö mahdollistaisi sen, että ohjaajien on helpompi löytää vertainen esimerkiksi kunnan koon tai muun virkatehtävän näkökulmasta. Nuorisovaltuustojen tukena voi olla kunnasta riippuen esimerkiksi sivistyspuolen hallinnon virkamies, nuorisotyöntekijä tai järjestön työntekijä. Tilaisuutta ei pystytty järjestämään, mutta ylimaakunnallisen tapaamisen mahdollisuutta etätoteutuksella haarukoidaan nyt yhdessä Nuorisovaltuustojen liiton kanssa.

Syksyille oli myös suunnitteilla kuntien ja maakunnan virkamiesten sekä päättäjien yhteinen, vain neljän vuoden välein järjestettävä tilaisuus, Maakuntaristeily, joka jouduttiin kuitenkin perumaan koronatilanteen vuoksi. Tämä tilaisuus olisi ollut merkittävä myös nuorten näkökulmasta, koska sinne oli suunnitteilla niin nuorten itsensä järjestämää ohjelmaa kuin koulutusta nuorten osallisuuden huomioimisesta kunnan asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Hankkeen työntekijät osallistuivat Erätauko-koulutukseen Nuorisokeskus Marttisessa ja tämän toimintamallin hyödyntäminen tullaan ottamaan tulevien toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon. Keski-Suomessa järjestettiin myös oma koulutustilaisuus nuorten osallisuutta edistäville nuorisoalan tekijöille. Koulutukseen osallistui niin kuntatoimijoita kuin maakuntatasolla toimivia kehittäjiä. Koulutuksen tavoitteena oli, että arvostavaan dialogiin perustuvaa Erätauko-konseptia tullaan toteuttamaan nuorten kuulemisen välineenä.

Nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen edistäminen kunnissa ja maakunnassa

Hankkeen tavoitteena on tukea vaikuttajaryhmien ulkopuolella olevien nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. Tähän tarpeeseen on ideoitu yhdessä nuorten kanssa Vaikuta!-teemapäivän toimintamalli, jota edelleen kehitettiin ja sovellettiin hankekauden aikana. Alkuvuonna järjestettiin Jyväskylässä Kansalaistoiminnan keskus Matarassa avoin Vaikuta!-ilta nuorille, jonne osallistui noin 40 nuorta. Ilta toteutettiin yhteistyössä seitsemän eri järjestötoimijan kanssa. Näkökulmana oli erityisesti vaikuttaminen järjestöjen kautta, tasa-arvoisuus sekä monikulttuurisuus.

Keväälle oli suunnitteilla myös Joutsaan ja pohjoiseen Keski-Suomeen Vaikuta!-teemapäivän järjestäminen, mutta kumpaakaan ei haluttu lähteä järjestämään etätoteutuksena, joten näiden toteuttaminen siirtyy vuodelle 2021. Äänekoskella järjestettiin Poken opiskelijoiden itse suunnittelema ja organisoima hybridimallin Vaikuta!-teemapäivä. Päivän sisältö keskittyi opiskelijahyvinvoinnin eri osa-alueisiin ja tuotoksista koottiin viesti sekä ratkaisuehdotuksia koulun johdolle. Tarkoituksena on tulevaisuudessa laajentaa teemapäivä koskemaan koko Poken opiskelijakuntaa.

Keväälle suunniteltu keskisuomalaisia vaikuttamisesta kiinnostuneita nuoria ja päättäjiä kokoava Nuorisofoorumi jouduttiin rajoitusten vuoksi perumaan ja tilalle kehitettiin omalla ajalla pelattavia Vaikuta!-pelejä neljästä eri teemasta. Teemat, Ilmasto, Liikenne ja energia, Vapaa-aika ja kulttuuri sekä Mielen hyvinvointi, nousivat Nuorisofoorumin suunnittelussa mukana olleilta nuorilta. Avoimiin peleihin ei kuitenkaan osallistunut kuin kourallinen nuoria, joten pelejä tarjottiin keskisuomalaisille kouluille. Pelihetkiä yhteistyössä koulujen kanssa toteutettiin yhteensä 15, osallistaen noin 300 nuorta. Pelien kautta nuoret saivat kertoa ajatuksiaan ja näkemyksiään vastaamalla erilaisiin tehtäviin ja kyselyihin. Nämä esiteltiin aihealueen päättäjiä ja asiantuntijoille.

Toimintamallien kehittäminen ja vaikuttamisalustojen testaaminen

Vaikka ns koronavuosi peruutti useita tilaisuuksia, toi se tilalle uusia toimintamalleja sekä toteuttamisen tapoja, jotka osaltaan vahvistavat nuorten osallistumista. Nuorilla on huomattavan paljon tasa-arvoisempi asema osallistua eri toimintoihin silloin kun niitä järjestetään etätoteutuksella eikä esimerkiksi matkoihin kuluva aika tai raha ole esteenä. Kevään aikana syntyi mm. malli Vaikuta!-teemapäivien etä- ja hybriditoteutuksille.

Vuoden aikana ideoitiin myös Hyvinvointia!-peliä, jonka näkökulmana on yhteisöllinen oppilashuolto ja erityisesti nuorten osallistaminen arviointiin ja kehittämiseen. Yhteistyö keskisuomalaisten kuraattoreiden kanssa alkoi heidän pyynnöstä koota nuorten ajatuksia yhteisöllisestä oppilashuollosta kuraattoreiden vuosittaiseen työkokoukseen. Maakunnallinen nuorisovaltuusto käsitteli aihetta kevään kokouksesta, jonka jälkeen pienemmällä työryhmällä työstettiin yhteinen viesti kehittämisehdotuksineen kuraattoreille. Prosessin aikana syntyi idea, että kuraattoreiden työn tueksi voitaisiin kehittää oma peli, jolla nuorten ajatuksia voitaisiin kerätä laajemmin. Idea pelistä esiteltiin kuraattoreille työkokouksessa ja kannatuksen myötä peliä kehitetään edelleen ja jalkautetaan kouluille tulevalle hankekaudella. Hyvinvointia!-pelien kautta nousevia nuorten ajatuksia työstetään eteenpäin yhdessä kyseisten kuntien nuorten kanssa. Tälle työstöprosessille haettiin ja saatiin pieni Erasmus+ hankeavustus, jonka toiminta alkaa vuoden 2022 alussa.

Vaikuta!-pelistä sovellettiin myös Jyväskylän LastenParlamentin toteuttamat alakouluikäisille suunnatut pelit, joiden kehittämisessä hyödynnettiin Lasten ja nuorten ääni Keski-Suomessa hankkeen kokemuksia. Keväällä Jyväskylän LastenParlamentin suuristunto tavoitti noin 300 lasta. Syksyllä Lasten oikeuksien pelin kautta noin 900 alakoululaista, pääsi kertomaan ajatuksiaan, joita hyödynnettiin Jyväskylän hyvinvointikertomukseen. Lasten oikeuksien pelistä on mahdollista muokata versio muiden kuntien käyttöön tulevaisuudessa.

Hankkeen toisen kauden aikana oli tarkoituksena kehittää ja pilotoida nuorille suunnattuja teematapaamisia, joita olisi järjestetty ympäri Keski-Suomea. Näiden avoimien tilaisuuksien tarkoituksena oli pureutua johonkin ajankohtaiseen aiheeseen tai ilmiöön yhdessä aiheen asiantuntijoiden kanssa. Nuoret ovat nostaneet toiveteemoiksi mm ilmastonmuutoksen ja nuorten mielenterveyden. Syksyllä testattiin Discordin kautta Ilmastoteemaista keskustelua, mutta todettiin että teemakeskusteluiden toteuttamiseen etäyhteyksin ei riitä resursseja.

Kauden aikana haarukoitiin ja testattiin myös muita sähköisiä alustoja. Nuoret pääsivät mm testaamaan ALL-YOUTH -hankkeen luomaa digiraati-alustaa jossa Ympäristöministeriö keräsi nuorten ajatuksia. Nuorten vaikuttajien whatsapp-ryhmä perustettiin vuoden 2020 nuorisovaltuustojen leirillä, mutta tähän uusien jäsenten liittyminen mm. tietoturvasyistä on ongelmallista. Kauden aikana oli myös suunnitelmassa ottaa vahvemmin käyttöön uudistuksen alla oleva nuortenideat.fi, mutta tämän kehittämistyö on vielä kesken. Edelleen haasteena on saada kaikki vaikuttamisen mahdollisuudet, kuten kyselyt, joita esimerkiksi ministeriöt tai muuta valtakunnalliset ja maakunnalliset tahot toteuttaa, laajasti nuorten tietoisuuteen.

Yhteistyö eri tahojen kanssa ja muu toiminta

Hankkeessa tehdään yhteistyötä laaja-alaisen verkoston kanssa ja toimintoja toteutetaan sekä kehitetään yhteistyössä. Kauden aikana jatkui tiivis yhteistyö perusnuorisotyön koordinaattorin kanssa. Muun muassa verkostotapaamisia suunniteltiin ja järjestettiin osin yhdessä. Kauden aikana aloitettiin myös yhteisen kuntavaaliviestinnän suunnittelu sekä kehittämisprojektin ideointi, jonka tavoitteena on osallistaa nuoria nuorisopalveluiden arviointiin ja kehittämiseen.

Vaikuta!-teemapäivän kehittämistä ja jalkauttamista tehtiin yhteistyössä Pirkanmaan ja Tampereen, Etelä-Savon sekä Kainuun osallisuuskoordinaattoreiden kanssa. Kauden aikana työstiin Vaikuta!-teemapäivän toimintamallin kuvaus esitemuotoon yhteistyössä ALL-YOUTH -tutkimushankkeen tutkijoiden.

Lasten valtakunnallisen vaikuttamisen kehittämiseksi kerättiin laajasti yhteistyötahoja koolle. Tilaisuuksissa jaettiin oppeja ja näkökulmia oman toiminnan kehittämiseksi sekä työstiin yhteistyössä hankesuunnitelma Opetus- ja kulttuuriministeriöön. Tämä hanke ei kuitenkaan saanut myönteistä päätöstä

Hankkeen aikana oli tarkoituksena koota ns. menetelmäpankki, joka sisältäisi nuorten osallistamisen ja vaikuttamisen edistämiseksi erilaisia menetelmiä ja työkaluja. Osallisuuden osaamiskeskuksen aloittaessa vastaavan koostaminen, on kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa hyödyntää valtakunnallista materiaalipankkia ja lisätä hankkeessa kehitetyt menetelmät sinne sekä viestiä paikallisia toimijoita hyödyntämään tätä.

Vuoden 2020 aikana oli tarkoitus koota lasten ja nuorten vaikuttamisen asiantuntijaryhmä, jonka asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää teemoittain ja kohderyhmittäin. Keväällä kun ryhmän koolle kutsuminen oli ajankohtainen, todettiin että korona vei innon kokousten järjestämisestä. Ryhmän kokoaminen aloitettiin loppusyksystä, mutta kokouksia ei pidetty. Vuoden 2021 aikana on tarkoituksena koota asiantuntijat yhteen ja tarkastella hankkeen toimenpiteiden onnistumista, sekä tarvittaessa jalkauttamista ja juurruttamista.